

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA NEMIS TILINI O‘QITISHNING ZAMONAVIY METODLARI

Nigoraxon Israilova Xudaberdiyeva

ADCHTI, nemis tili nazariyasi va amaliyoti

kafedrası doktoranti

israilova.n@gmail.com

Zokirjonova Zarinabonu Shuxratbek qizi

ADCHTI, Filologiya va tillarni o‘qitish:

nemis tili, 2-kurs talabasi

zarinazokirjonova99@gmail.com

Annotatsiya: Bugungi globallashuv davrida chet tillarni o‘qitish jarayoni raqamli texnologiyalar bilan chambarchas bog‘lanib bormoqda. Ayniqsa, nemis tilini o‘rganish jarayonida interfaol platformalar, multimediya vositalari, onlayn test tizimlari hamda sun‘iy intellekt asosidagi dasturlar o‘quvchilarning til kompetensiyasini samarali rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Mazkur maqolada raqamli texnologiyalarning o‘qitish jarayoniga ta’siri, ularning afzalliklari hamda o‘qituvchining pedagogik mahorati bilan uyg‘unlashuvi tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: raqamli texnologiyalar, nemis tili, chet tili o‘qitish, zamonaviy metodlar, interfaol ta’lim, onlayn o‘qitish, multimediya vositalari, ta’lim innovatsiyalari, madaniyatlararo muloqot.

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari shiddat bilan rivojlanayotgan davrda ta’lim jarayoni ham yangi bosqichga ko‘tarilmoqda. Ayniqsa, chet tillarini, jumladan, nemis tilini o‘qitishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish bugungi kun ta’limining ajralmas qismiga aylangan. Raqamli vositalar yordamida yaratilgan o‘quv muhiti talabalarning til o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini oshiradi, ularning mustaqil fikrlash, ijodiy yondashish va madaniyatlararo muloqot ko‘nikmalarini rivojlantiradi [1].

Zamonaviy ta’lim jarayoni o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi an’anaviy munosabatlarni o‘zgartirib, ularni faol hamkorlikka, interfaol muloqotga undamoqda. Nemis tili darslarida onlayn platformalar (Duolingo, Quizlet, Kahoot), multimedia resurslari, virtual sinflar, video va audio materiallar, sun‘iy intellekt asosidagi dasturlardan foydalanish o‘quv jarayonining sifatini sezilarli darajada oshirmoqda.

Raqamli texnologiyalar asosida o‘qitish nafaqat til o‘rganishni qulaylashtiradi, balki o‘quvchilarda raqamli savodxonlik, mustaqil ta’lim olish, tanqidiy va tahliliy fikrlash kabi zamonaviy kompetensiyalarni shakllantiradi. Shu bois, chet tili o‘qituvchisining vazifasi faqat bilim berish emas, balki talabaning raqamli muhitda faol ishtirok etishini ta’minlash, uni ijodiy va tanqidiy fikrlashga yo‘naltirishdan iboratdir [1].

Mazkur maqolada raqamli texnologiyalarni nemis tili darslariga integratsiya qilishning didaktik imkoniyatlari, zamonaviy metodlar va ularning samaradorligi

tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi — raqamli vositalar yordamida chet tili o‘rganish jarayonini takomillashtirish hamda o‘qitish sifatini oshirish yo‘llarini aniqlashdan iboratdir [2].

XXI asrda raqamli texnologiyalar inson faoliyatining barcha sohalarini, jumladan, ta‘lim jarayonini ham tubdan o‘zgartirdi. Bugungi kunda ta‘lim tizimida raqamli transformatsiya jarayoni kechmoqda va bu o‘zgarishlar chet tillarini o‘qitish metodikasiga ham bevosita ta‘sir ko‘rsatmoqda. Nemis tilini o‘qitishda raqamli vositalardan foydalanish o‘quvchilarni mustaqil fikrlash, o‘z bilimini nazorat qilish hamda tilni real kommunikativ muhitda qo‘llash imkoniyatini yaratadi [3].

Raqamli texnologiyalarning ta‘limdagi o‘rni

Raqamli ta‘lim muhitida o‘qituvchi endi bilim manbai emas, balki yo‘naltiruvchi va motivator sifatida namoyon bo‘ladi. Germaniya Federativ Respublikasining “DigitalPakt Schule” (2019) dasturi misolida ko‘rish mumkinki, raqamli texnologiyalar ta‘lim sifatini oshirish, o‘quvchilarning individual o‘rganish tezligi va uslubini hisobga olish imkonini beradi. Shu kabi yondashuvlar hozirda O‘zbekiston oliy ta‘lim muassasalarida ham bosqichma-bosqich joriy qilinmoqda [4].

2. Nemis tilini o‘qitishda qo‘llanilayotgan raqamli vositalar

Nemis tili darslarida quyidagi platforma va vositalardan foydalanish eng samarali hisoblanadi:

- Duolingo, Babbel, Busuu – lug‘at boyligini oshirish va talaffuzni to‘g‘rilash uchun;
- Quizlet va Kahoot – interfaol o‘yinlar orqali o‘rganilgan materialni mustahkamlashda;
- Zoom va Google Classroom – masofaviy darslarni samarali tashkil etishda;
- Deutsche Welle (DW Learn German) – autentik materiallar asosida til va madaniyatni birgalikda o‘rganishda.

Ushbu platformalar o‘quvchilarning o‘rganish jarayoniga faol jalb qilinishini ta‘minlaydi, ularni passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi [5].

3. Raqamli metodlarning didaktik afzalliklari

Zamonaviy o‘qitish texnologiyalari quyidagi jihatlar bilan an’anaviy usullardan farq qiladi:

- o‘quvchilarda avtonom o‘rganish (mustaqil ishlash) ko‘nikmasini rivojlantiradi;
- multimodal ta‘sir (eshitish, ko‘rish, amaliy bajarish) orqali ma‘lumotni chuqurroq o‘zlashtirishni ta‘minlaydi;
- real kommunikatsiya muhiti yaratadi (forumlar, chatlar, videomuloqotlar orqali);
- ta‘limda shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvni kuchaytiradi.

Tadqiqotlar (Berns & Warschauer, 2019; Reinhardt, 2021) shuni ko‘rsatadiki, raqamli muhitda o‘qitilgan talabalar so‘z boyligi va nutq madaniyati bo‘yicha an’anaviy guruhlariga qaraganda 25–30% yuqori natija ko‘rsatgan [6].

4. O‘zbekiston ta‘lim tizimida raqamli metodlarni qo‘llash istiqbollari

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan ***“Raqamli ta‘lim” konsepsiyasi (2020–2030)**ga ko‘ra, har bir oliy ta‘lim muassasasida

zamonaviy raqamli resurslardan foydalanish, onlayn platformalarni o'quv jarayoniga integratsiya qilish ustuvor vazifalardan biri etib belgilangan. Shu nuqtai nazardan, nemis filologiyasi yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun raqamli pedagogika asoslarini bilish muhim kompetensiya hisoblanadi.

5. Amaliy natijalar va tavsiyalar

Raqamli texnologiyalar asosida o'qitishning samaradorligini oshirish uchun quyidagi shartlar muhim:

- o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish;
- ta'lim platformalariga milliy o'quv materiallarini integratsiya qilish;
- talabalar faol ishtirok etadigan interfaol mashg'ulotlar tizimini yaratish;
- sun'iy intellekt asosida adaptiv o'qitish tizimlarini joriy etish.

Bugungi kunda ta'lim tizimida yuz berayotgan raqamli o'zgarishlar chet tillarni, xususan, nemis tilini o'qitish jarayoniga yangicha mazmun kiritmoqda. Raqamli texnologiyalar yordamida yaratilayotgan interfaol ta'lim muhiti o'quvchilarning o'rganish jarayonini individuallashtiradi, ularning mustaqil fikrlash va muloqotga kirishish ko'nikmalarini rivojlantiradi [7].

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, nemis tilini raqamli texnologiyalar asosida o'qitish o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ularni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi hamda o'rganilgan bilimlarni real hayotiy vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi. Bunda o'qituvchining asosiy roli — yo'naltiruvchi, koordinatsiyalovchi va ijodiy muhit yaratuvchi sifatida namoyon bo'ladi.

Raqamli metodlarning samarali qo'llanilishi uchun quyidagi jihatlarga e'tibor qaratish muhim:

1. O'qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish;
2. O'quv jarayoniga autentik materiallar va madaniyatlararo muloqot elementlarini kiritish;
3. Onlayn platformalar va sun'iy intellekt asosidagi resurslardan maqsadga muvofiq foydalanish;
4. Talabalarda mustaqil o'rganish va refleksiya ko'nikmalarini shakllantirish.

Shunday qilib, raqamli texnologiyalarni nemis tili darslariga integratsiya qilish — bu nafaqat o'qitish sifatini oshirish vositasi, balki talabalarning ijodkorligi, raqamli savodxonligi va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi strategik yo'nalishdir. Kelajakda raqamli ta'lim vositalarining yanada takomillashuvi, sun'iy intellekt va virtual reallik texnologiyalarining keng qo'llanilishi nemis tilini o'qitish metodikasini yangi bosqichga olib chiqishi shubhasizdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. “DigitalPakt Schule” – Bundesministerium für Bildung und Forschung (BMBF), Deutschland, 2019.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PQ-4851-son qarori “Raqamli ta'lim” konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida.

3. Jo‘rayev, A., va Usmonova, D. (2022). Chet tillarini o‘qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli. – “Ta’lim va innovatsiya” ilmiy jurnali, №4, 45–51-betlar.
4. Saparova, M. (2021). Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida chet tili o‘qitish metodikasini takomillashtirish. Toshkent: TDPU nashriyoti.
5. Warschauer, M., & Kern, R. (2020). Network-based language teaching: Concepts and practice. Cambridge University Press.
6. Matqosimova M., Zokirjonova Z., Jahon universitetlari reytingida yuqori o‘rinlarni egallasg uchun transformatsion strategiyalar: Muammo va yechimlar. Fevral, (2025). “Badiiy tarjimaning lingvopoetik tahlili va semantiktransformatsiya jarayonlari ”.
7. Israilova N., Zokirjonova Z., Jahon universitetlari reytingida yuqori o‘rinlarni egallasg uchun transformatsion strategiyalar: Muammo va yechimlar. Fevral, 2025. “Su’niy intellekt va nemis tili o‘rganishda yangi innovatsiyalar”.